ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Факультет біолого-екологічний
Кафедра біохімії та фізіології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної роботи

___ Дмитро СВИНАРЕНКО
“_____”_____2020

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.22 Психофізіологія
(шифр і назва навчальної дисципліни)
для здобувачів вищої освіти

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **09 Біологія,**
(шифр і назва)

спеціальність **091 Біологія,**
(шифр і назва)

спеціалізація
(за наявності)

освітня програма **Біохімія та фізіологія**
(назва)

факультет/центр **біолого-екологічний/ центр заочної та вечірньої форм навчання**
(назва)

вид дисципліни **обов’язкова**
(обов’язкова/вибіркова)

Дніпро
2020

Розробник:
Севернинovська Олена Вікторівна, професор кафедри біохімії та фізіології, доктор біологічних наук, проф

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри біохімії та фізіології
(назва кафедри)
Протокол від “ ” вересня 2020 року №

Завідувачка кафедри біохімії та фізіології
(назва кафедри)
_____ (Галина УШАКОВА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено із завідувачами випускових кафедр:
кафедри біохімії та фізіології
зі спеціальності 091 Біологія _
за освітньою програмою Біохімія та фізіологія

_____ _____ (Г. УШАКОВА)
(дата) (підпис) (прізвище та ініціали)

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради біолого-екологічного факультету
(назва)
Протокол від “14” вересня 2020 року № 1

Голова НМРФ _____ (Світлана КИРИЧЕНКО)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри
_____*на наступний навчальний рік*
назва кафедри)
20__/20__ н. р. протокол №____, від «___» _____ 20__ р.
20__/20__ н. р. протокол №____, від «___» _____ 20__ р.
20__/20__ н. р. протокол №____, від «___» _____ 20__ р.
20__/20__ н. р. протокол №____, від «___» _____ 20__ р.

ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ

Спеціальність 091 Біологія
Освітня програма Біохімія та фізіологія

Навчальний рік	Курс	Семестр	Підсумк. контроль			Індивід. завдання		Кредитів ECTS	Обсяг роботи студента (години)					
			екзамен	залік	курс. робота	форма	кількість		всього	аудиторні				самостійна робота
										всього аудиторних	лекції	практичні	лабораторні	
Денна форма навчання														
2020/21														
20__/__														
20__/__														
20__/__														
20__/__														
Заочна форма навчання (за наявності)														
20__/20	1	1		2		КНР	1		46	6	2	4		40
20__/__														
20__/__														
20__/__														
20__/__														
Вечірня форма навчання (за наявності)														
20__/__														
20__/__														
20__/__														
20__/__														
20__/__														

1. Мета дисципліни

Психофізіологія – наука про фізіологічні та нейронні механізми психічних процесів, станів та поведінки. Її метою є вивчення ролі біологічних факторів, у тому числі властивостей нервової системи, у реалізації психічної діяльності. У залежності від дослідницької області виділяють психофізіологію відчуттів і сприйняття, мовлення і мислення, емоцій, уваги, довільних дій, диференціальну психофізіологію.

Метою курсу є розкриття фізіологічних основ психічних явищ; дослідження поведінки при різних експериментальних впливах на фізіологічні процеси, з'ясування зв'язків між психікою та нейрофізіологічними процесами мозку; вивчення фізіологічних функцій, які зумовлюють психічні процеси сприйняття, формування у студентів наукових уявлень про принципи переробки інформації у центральній нервовій системі; нейроні механізми сенсорних процесів, рухів, пам'яті, навчання, функціональних станів и емоцій, мовлення, мислення.

Перелік компетентностей, що будуть сформовані у здобувача вищої освіти в результаті опанування курсу:

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
СК02. Здатність демонструвати базові теоретичні знання в галузі біологічних наук та на межі предметних галузей.
СК05. Здатність до критичного осмислення новітніх розробок у галузі біології і професійній діяльності.
СК07. Здатність до аналізу будови, функцій, процесів життєдіяльності, онто- та філогенезу живих організмів.
СК10. Здатність демонструвати знання механізмів підтримання гомеостазу біологічних систем.
СК13. Розуміння логістики біохімічних та фізіологічних процесів за нормальних умов та патогенезу

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності).** Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: Анатомія людини; Фізіологія людини та тварин; Цитологія; Гістологія.

3. Результати навчання за дисципліною та їх співвідношення із програмними результатами навчання.

Студент повинен:

- ✓ Знати структуру і закономірності функціонування різних відділів нервової системи механізми формування пам'яті,навчання, поведінки тощо.
- ✓ Демонструвати знання закономірностей формування психофізіологічних станів організму.
- ✓ Володіти методами дослідження функціональної напруженості психофізіологічних станів, що визначають регуляцію систем і організму загалом.
- ✓ Уміти підібрати адекватні експериментальні методики для визначення психофізіологічних властивостей, здібностей.
- ✓ Визначити за фізіологічними показниками ступінь функціональної напруженості стану організму тощо.
- ✓ Формулювати мету і завдання дослідження рухомості нервових процесів і їх урівноваженості.
- ✓ Демонструвати сучасні уявлення про механізми формування поведінкового акту.

Програмні результати навчання:
ПР08. Знати та розуміти основні терміни, концепції, теорії і закони в галузі біологічних наук і на межі предметних галузей.
ПР12. Демонструвати знання будови, процесів життєдіяльності та функцій живих організмів, розуміти механізми регуляції фізіологічних функцій для підтримання гомеостазу біологічних систем.
ПР21. Аналізувати інформацію про різноманіття живих організмів.

ПР 25. Застосовувати у професійній діяльності методи визначення кількісних та функціональних характеристик живих організмів на різних рівнях організації та надорганізмових систем.
ПР 27. Демонструвати знання та розуміння на базовому рівні елементів теоретичної біохімії та фізіології, сприймати і розуміти роль моделей та теорій в розвитку біохімії та фізіології і формуванні гнучкого мислення
ПР 28. Застосовувати знання і розуміння на базовому рівні елементів сучасної біохімії та фізіології для дослідження біологічних процесів на молекулярному та субмолекулярному рівнях
ПР 29. Застосовувати в професійній діяльності практичні навички проведення біохімічних аналізів за допомогою спектрофотометрів, хроматографів, рідерів для імуноферментного аналізу, апаратів для електрофорезів та імуноблотингу тощо

1. Структура навчальної дисципліни.

Семестр 1

Форма навчання заочна

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин*				Примітки**			
		лекції	**семінарські/ практичні** *вибрати*	**Лабораторні заняття**	**Самостійна робота**	2021/22 н.р.	2020/31 н.р.	2031/42 н.р.	2042/53 н.р.
	3 семестр								
1	Тема 1. Предмет і принципи психофізіологічних досліджень.	0,25			3				
2	Тема 2. Загальна характеристика нервової системи	0,25			3				
3	Тема 3. Сучасні методи дослідження в психофізіології	0,25			3				
4	Тема 4. Психофізіологія відчуттів	0,25			3				
5	Тема 5 Психофізіологія сенсорних процесів.	0,25			3				
6	Тема 6. Психофізіологія сприйняття		2		3				
7	Тема 7. Психофізіологія уваги.		2		3				
8	Тема 8. Психофізіологія пам'яті		2		3				
9	Тема 9. Психофізіологія навчання	0,25	2		3				
10	Тема10. Психофізіологія емоцій.	0,25			3				
11	Тема 11. Мислення і мова.	0,25			5				
12	Тема 12. Психофізіологія свідомості				5				
	ВСЬОГО	2	4		40				

Схема формування оцінки.

5.1 Шкала відповідності оцінювання:

Відмінно/Excellent	Зараховано/Passed	90-100
Добре/Good		82-89
		75-81
Задовільно/Satisfactory		64-74
		60-63
Незадовільно/Fail	Не зараховано/Fail	0-59

5.2 Форми та організація оцінювання: *обов'язково зазначається порядок організації передбачених робочою навчальною програмою форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіка оцінювання).*

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування та плагіювання заборонені.

Поточне оцінювання : семестр

Форма оцінювання	*Терміни оцінювання (тиждень)*	*Максимальна кількість балів*
Оцінювання виконання, оформлення й захисту практичних робіт № 1 – 4 на практичних заняттях	*За розкладом занять ЦЗВФН наставної сесії*	**40** 4 роботи х 10б. = 40б.
Оцінювання виконання самостійної роботи (оцінювання виконання індивідуальних завдань (КНР))	*За розкладом занять ЦЗВФН осінньої сесії*	**30** 1 кнр х 30б. = 30б.
Захист КНР (на заліку)	*За розкладом занять ЦЗВФН осінньої сесії*	**30** 1 кнр х 30б. = 30б.
Максимальна кількість балів за поточне оцінювання		***100 балів***

Підсумкове оцінювання *(заочна форма навчання)*

Форма оцінювання	*Терміни оцінювання (тиждень)*	*Максимальна кількість балів*
Залік	*За розкладом занять ЦЗВФН осінньої сесії*	***100***

2. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (у разі потреби).

Обладнання для проведення досліджень, мультимедійне обладнання, таблиці для дослідження зорового аналізатору і показників ВНД.

3. Рекомендована література:

Основна: *(Базова)*

Горго Ю.П., Чайченко Г.М. Основи психофізіології. Навчальний посібник, - Херсон: Персей, 2002. – 248 с.

Жиденко А.О. Психофізіологія. Навчальний посібник для ЗВО III – IV рівня акредитації за напрямом підготовки 6.010201 "Фізичне виховання". – Чернігів : Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2018. – 153 с.

Кантарьова Н.В. Методичні вказівки «Психофізіологія» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальність 6.030102 «Психологія». – Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2011. – 37 с.

Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 184 с.

Комісова Т.Є., Мамотенко А.В. Конспекти лекцій до курсу “ Психофізіологія” Частина І. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2015. – 120 с.

Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – 2-е вид., випр. та доп. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400с

Кузів О.Є. Психофізіологія: курс лекцій. – Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. – 194 с.

Луценко О.Л. Психофізіологія: прикладні аспекти: навчально-методичний посібник. – Х.: ХНУ імені Каразіна, 2011.

Макарчук, М. Ю., Куценко, Т. В., Кравченко В.І., Данилов С.А. Психофізіологія: навчальний посібник / М. Ю. Макарчук, Т. В. Куценко, В.І. Кравченко, С.А.Данилов – К. : ООО «Інтерсервіс» , 2011. – 329 с.

Тітов І.Г. Вступ до психофізіології. – К.: Академвидав, 2011. – 296 с.

Допоміжна:

Александров Ю. И. (гл. редактор). Основы психофизиологии: Учебник. — 2015. — 432 с..

Данилова Н.Н. Психофизиология.Учебник для вузов - М.: Аспект Прес, 2000.

Макаренко М.В. Основи професійного відбору військових спеціалістів та методики вивчення індивідуальних психофізіологічних відмінностей між людьми. Інститут фізіології ім. О.О.Богомольця НАН України, Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України Київ, 2006. – 395 с.

15. Інформаційні ресурси

ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСЫ:

1. http://repository.dnu.dp.ua:1100/ - Цифровий репозиторій Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.
2. www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed – База наукових даних в галузі біомедичних наук MedLine.
3. www.fees-network.org
4. http://www.psychology-online.net – международный психологический сайт.
5. http://strider.ru

6. Марютина Т.М. Психофизиология https://polygraph.ua/ru/marjutina-t-m-psihofiziologija/

7. Психофизиология. Психологическая физиология с основами физиологической психологии. [Электронный ресурс] : Учебник / Е.И. Николаева. - М. : ПЕР СЭ, 2008. - http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785929201790.html

8. Психофизиология [Электронный ресурс] : Учебник для вузов / Н. Н. Данилова. - М. : Аспект Пресс, 2012. - http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785756702200.html

9. Психофизиология [Электронный ресурс] : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению и специальностям психологии / Л.И. Губарева, Р.О. Будкевич, Е.В. Агаркова. - М. : ВЛАДОС, 2007. - http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785691016721.html

Додаток 1

Тематика практичних занять
здобувачів вищої освіти *заочної форми навчання*

Назви розділів і тем	Кількість годин
Практичне заняття 1. Процес пізнання. Сприйняття як чуттєве пізнання світу.	2
Практичне заняття 2. Дослідження уваги	2
Практичне заняття 3. Дослідження пам'яті	2
Практичне заняття 4. Визначення типів мислення і рівня креативності	2
Всього	4

Тематика самостійної роботи
здобувачів вищої освіти *денної форми навчання*

Зміст самостійної роботи	Кількість годин
До теми 1 «Предмет і принципи психофізіологічних досліджень»**:** 1. Визначення предмету психофізіологія. 2. Психофізіологічні дослідження, їх мета. 3. Красифікація методів психофізіології. 4. Принципи психофізіологічних досліджень	**3**
До теми 2 «Загальна характеристика нервової системи»**:** 1. ЦНС, будова, функції. 2. Безумовні рефлекси. 3. Умовні рефлекси.	**3**
До теми 3 «Сучасні методи дослідження в психофізіології»**:** 1. Проведіть паралель: мета-метод-результат. Наведіть приклади	**3**
До теми 4 «Психофізіологія відчуттів» 1. Органи сприйняття, їх особливості. 2. Як формується відчуття. 3. Рецептори аналізаторів.	**3**
До теми 5 «Психофізіологія сенсорних процесів»**:** 1. Як формуються смакові відчуття? 2. Як формуються зорові відчуття? 3. Як формуються слухові відчуття? 4. Як формуються тактильні відчуття? 5. Як формується відчуття болі?	**3**
До теми 6 «Психофізіологія сприйняття»**:** 1. Нижчі та вищі центри ЦНС, що відповідають за сприйняття тої чи іншої інформації. 2. Зорові ілюзії. 3. Слухові ілюзії	**3**
До теми 7 «Психофізіологія уваги»**:** 1. Що називають увагою? 2. Мимовільна та довільна увага, відмінності.	**3**
До теми 8 «Психофізіологія пам'яті»**:** 1. Реакція мозку на різні види інформації. 2. Електрична та рефлекторна пам'ять.	**3**

3. Теорія пам'яті в мнемоніці. 4. Словесна пам'ять.	
До теми 9 «Психофізіологія навчання**»:** 1. Як розвити творчу активність? 2. Як зацікавити людину до навчання? 3. Здібності людини. 4. Методи психодіагностики інтелекту і здібностей (методики Д.Векслера для дітей і дорослих). 5. Поняття про інтелектуальний коефіцієнт (IQ).	**3**
До теми 10 «Психофізіологія емоцій» 1. Види емоцій. 2. Чи потрібно стримувати негативні емоції?	**3**
До теми 11 «Мислення і мова» 1. Як відбувається тестування для визначення типу мислення? 2. Класифікація типів мислення. **3.** Мовний апарат, будова та функції.	**5**
До теми 12 «Психофізіологія свідомості» 1. Безсвідоме та свідоме. 2. Поняття волі людини. **3.** Формування сили волі.	**5**
Усього годин:	**40**

Форми контролю (елементи контролю): оцінювання виконання індивідуальних завдань (КНР)